

PRILOG SIMULACIJI RADA UNIVERZALNOG MOTORA

Jeroslav M. Živanić, Tehnički fakultet, Čačak
Slobodan V. Karamarković, TRZ, Čačak

Sadržaj: Za pogon usisivača za prašinu, proizvodnje kompanije "Sloboda" u Čačku, koristi se familija univerzalnih motora snage 800÷1200 W, dužine magnetnog paketa lima 30 mm. U cilju praćenja dinamike rada ovih motora u vremenskom domenu projektovan je simulacioni model na osnovu koga se mogu pratiti neki karakteristični parametri (jačina struje, brzina obrtanja, moment, itd.).

1. UVOD

Univerzalni elektro motori kao posebna grupa jednofaznih kolektorskih motora imaju ogromnu primenu u uređajima i aparatima široke potrošnje, kao što su usisivači za prašinu, brusilice, bušilice, razni mikseri, u automobilske industriji, železnici, vojnoj industriji, itd. Konstruišu se i izrađuju za različite snage od 10W pa do 1200W, pa stoga pripadaju i grupi elektromotora malih snaga.

U ovom radu su analizirani pomenuti motori, tj. njihove karakteristike i prikazane razlike između izmerenih vrednosti i vrednosti koje se dobijaju primenom dinamičkog simulacionog modela.

U cilju što efikasnijeg projektovanja, konstrukcije i praćenja rada univerzalnih motora, projektovan je dinamički simulacioni model koji verno predstavlja radne karakteristike motora (bez obzira na opterećenje, karakteristiku magnećenja, itd.). Prednost ovog modela je njegova jednostavnost i minimalni broj ulaznih parametara koji su potrebni za simulaciju rada univerzalnih motora nezavisno od gabarita (dužine motora i njegovog prečnika), snage, brzine obrtanja i režima rada.

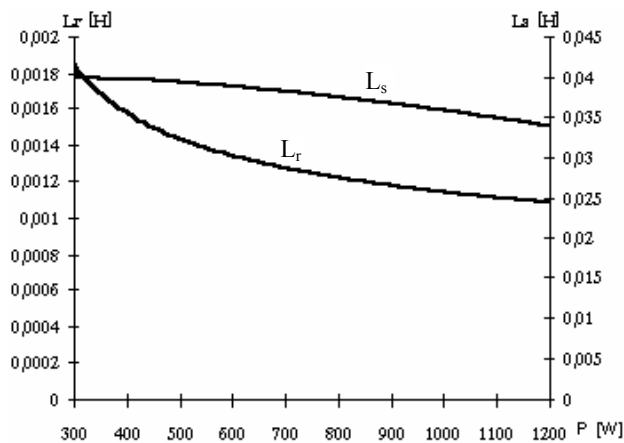
Ulazni parametri dinamičkog simulacionog modela su: otpornost i induktivnost namotaja statora i rotora, kao i moment opterećenja bez obzira da li je to nominalni moment motora ili neka druga vrednost.

Pored ovih ulaznih parametara potrebna je i karakteristika magnećenja magnetnog kola motora.

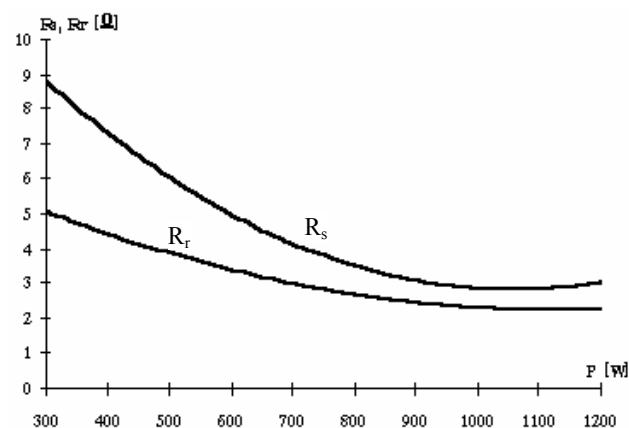
2. PARAMETRI MOTORA

Potrebni podaci za simulacioni model univerzalnog motora su električna otpornost i induktivnost rotora i statora (R_r , R_s , L_r , L_s).

Na slikama 1 i 2 prikazano je kako se menjaju induktivnosti rotora i statora (L_r , L_s), a takođe i njihove otpornosti (R_r , R_s) od snage motora, [1, 5]. Vidimo da su oba dijagrama opadajuće funkcije.

Slika 1. Zavisnost induktivnosti od snage motora

Slika 2. Zavisnost otpornosti od snage motora

3. DINAMIČKI MODEL UNIVERZALNOG MOTORA

Da bi se postavio dinamički model motora, potrebno je uzeti u obzir sledeće aproksimacije:

- zavisnost između struje i fluksa je linearna
- zanemaruje se magnetno zasićenje
- snaga gubitaka u magnetnom kolu mašine je zanemarljiva
- zanemaruju se pojave kapacitivnog karaktera
- zanemaruje se uticaj žlebova rotora na induktivnost

U praksi su prisutne konstrukcije univerzalnih motora gde su navojci statora i rotora vezani na red. U tom slučaju su struje statora i rotora jednake, tj. $I_s = I_r = I$, što je i predstavljeno na slici 3.

